

narodne tokove itd.).

Otvoritev je potekala 7. decembra pod okriljem slovenskega veleposlaništva v Švici (uvodne besede je spregovoril odpravnik poslov Republike Slovenije g. Željko Jeglič), prisoten je bil tudi podpredsednik Planinske zveze Slovenije g. Janko Mirnik. K promociji Slovenije v Bernu, gledano z vidika celotne razstave, pa je veliko prispeval g. Ivan Martelanc. Razstava je bila odprta do konca februarja in jo je dopolnjevala vrsta spremljevalnih prireditev.

IV. Slovenija alpska dežela - München

Otvoritvene slovesnosti so potekale 9. oktobra 1995 v prostorih Nemškega planinskega društva, sekcija Oberland, in jo je pod naslovom Slovenija- alpska dežela odprl generalni konzul za Slovenijo, Andrej Grasselli. Po vsebini je bila razstava zopet samo planinska in tokrat nekoliko bolj, na izrečno željo gostiteljev, naravnana na informativno plat in prikaz možnosti, ki jih nudi slovenski alpski svet tujemu planincu.

Signalizacijske table Kamniških in Julijskih Alp so obiskovalcu nudile podobo o mreži planinskih postojank. Njihovo dopolnilo so bile lično izdelane knjižice informatorji, dobrodošli za vsakogar, ki se odloči spoznati Slovenijo na takšen ali drugačen način. Bavarske Alpe, ki se raztezajo med rekama Inn in Lech, in njihovo nadaljevanje, Lehtalske Alpe, ter razvito planinstvo je na tiskovni konferenci sprožile vrsto zanimivih vprašanj o našem gorskem turizmu in iskanju podrobnosti in razlik v obeh deželah. Tisti dan, ko smo Bavarčem in Slovencem, ki živijo v tujini, pokazali slovenski alpski prostor in njegov razvoj skozi zgodovino, je bilo v Münchnu ustanovljeno Bavarsko-slovensko društvo, nestrankarsko in versko neopredeljeno. Vsebinsko delovanja društva je poglobljanje in negovanje prijateljstva, kulturnih in gospodarskih stikov med ljudmi in ustanovami v Sloveniji in na Bavarskem. V svojem programu so zapisali, da je lahko član vsakdo, ki je voljan dati svoj prispevek k nadaljnjemu zbliževanju dveh narodov, ki imata tesne stike že stoletja. Našo razstavo Slovenija alpska dežela so razumeli kot uvod v takšno sodelovanje in kot dober začetek njihovega dela.

Zaključim lahko z mislijo, da so odprtja razstav v tujini pokazala, da Slovenci živijo povsod po svetu, več ali manj so dobro organizirani in vsak stik z matično domovino predstavlja zanje posebno vrednoto. Tujcem pa tovrstni stiki odkrivajo svet, ki ga morda doslej niso poznali, in vzbujajo pri njih željo, da odkrijejo deželo, ki je v marsičem še neokrnjena, pristna, slovenska. S tem pa je razstava, ki si je pridobila vzdevek "potujoča", gotovo dosegla svoj namen.

Slavica Tovšak

Mariborski notarji in razvojna pot notariata kot institucije na Slovenskem

Pokrajinski arhiv Maribor se je v sklopu programa dejavnosti za leto 1995 ob upoštevanju dejstva, da je bil 1994 leta sprejet Zakon o notariatu, in dejstvu, da institucija hrani arhivsko gradivo, 69 notarjev iz območja njene pristojnosti, odločil, da pripravi razstavo in širši javnosti predstavi "Mariborske notarje."

Medtem ko je mag. Borut Holcman pripravil celoten scenarij in se ob arhivskem gradivu poglobil v študij določenih zgodovinskih okoliščin v razvoju notariata, je zunanja sodelavka Pravne fakultete v Mariboru, mag. Vesna Rijavec, prispevala misli in sooblikovala vsebino k razvoju notariata kot institucije.

Že površni pregled razstavnega in skrbno izbranega gradiva je dal slutiti, da bodo obiskovalci lahko spoznali notarja (beležnika) kot osebo, ki v kontekstu pravne zakonodaje uživa javno zaupanje in za posameznike, ki jim svetuje, opravlja funkcijo sklepanja pogodb (od ženitne do kupoprodajne), oporok, izjav, in notariat kot institucijo oziroma ustanovo evropskega prava, apliciranega na slovenski kulturni prostor.

Avtorja sta obiskovalce na prvih panojih in vitrinah opozorila na zakone, ki so tej instituciji dali pravno veljavo in so s svojim obstojem, delovanjem in razvojem posredno vplivali tudi na delo mariborskih notarjev.

Tako je bil v času Maksimilijana I. leta 1512 sprejet notarski red, ki je veljal za celotno nemško cesarstvo. Čeprav ne vemo, v kolikšni meri je njegovo izvajanje vplivalo na slovenske dežele, je bil prisoten in z nekaterimi spremembami in dopolnitvami ter vzponi in padci preživel Jožefa II. in marčno revolucijo. Časovna preglednica je opozorila na vse mejnike, ki so tako ali drugače spreminjali zasnovo, vsebino in cilje notariata ter mu v določenem družbenem okolju namenili vidnejšo ali manj pomembno vlogo. Ob tem je bil posebej izpostavljen notarski red iz leta 1871, ki je s svojo vsebino, institucijo notariata v celoti približal zabodnim standardom, zakon o javnih beležnikih iz leta 1930 in seveda slovenski zakon o notariatu iz leta 1994, ki ga je predvidela že leta 1991 sprejeta ustava republike Slovenije.

Gradivo iz različnih fondov o mariborskih notarjih in drugi materiali so tudi naključnemu obiskovalcu ob izbranih eksponatih nudili dovolj možnosti, da je lahko spoznal bistvo notarjevega dela v različnih obdobjih samostojnega delovanja, npr. zapis poslednje volje - oporoke iz obdobja cesarja Justinijana, notarski zapis o izročitvi v hrambo, notarski akt o preklieu dedne in darilne pogodbe v primeru smrti, legalizacijski zapisnik, kupna in darilna pogodba, notarski akt o poravnavi, notarsko pismo o jamstveni pogodbi, notarsko pismo o ženitni pogodbi, obči poslovni register, uradni pečat notarja.

Posebej zanimiv in nadvse aktualen za prisotne notarje je bil slikovni prikaz notarja Wandalgariusa iz

okoli leta 793, notarjeva pisarna iz 17. stoletja, motivi, ki prikazujejo notarjevo sodelovanje pri najrazličnejših življenjskih situacijah v srednjem veku, in prikaz sodobne notarske pisarne z vsemi pripadajočimi elementi. Ob razstavi je bila podana mnogim še premalo poznana vloga notarja danes v slovenskem in širšem mednarodnem prostoru.

Originali ali kopije originalnih dokumentov so bili odbrani z ozirom na zastavljeno vsebino koncepta iz naslednjih fondov Pokrajinskega arhiva Maribor:

- Okrožno sodišče Maribor 1898-1941, predsedstveni spisi
- dr. Šorli Ivo, notar, Maribor 1926-1940
- Jezovšek Vladimir, notar, Maribor 1931-1932
- Haas Jožef, notar, Maribor 1903-1904
- Ašič Ivan, notar, Maribor 1919-1941
- dr. Geršak Ivan, notar, Ormož 1871-1911
- posamezne dokumente iz fonda škof Anton Martin Slomšek je za čas razstave odstopil Škofijski arhiv Maribor
- reprodukcije dokumentov iz fondov zlata bula, Praga, Češka Republika
- Damhover: Practyeke in civivile saecken 1649, S. 238, Rotterdam
- rokopis kodeksa Lex Romana Visigothorum, samostanska knjižnica St. Galen
- LA, Handschrift 816, Grazer Abschriften in
- originalni vzorci notarskih aktov, ki jih uporabljajo slovenski notarji danes.

Izbrani dokumenti so pripomogli k privlačnemu videzu razstave tudi za oko.

V sklopu praznovanj 20-letnice Univerze v Mariboru smo razstavo v vsebinsko nekoliko spremenjeni obliki prenesli v avlo Pravne fakultete v Mariboru, kjer so jo odprli 10. oktobra pod naslovom Korenine notariata na Slovenskem. Pri tej postavitvi je bil poudarek na prikazu zgodovinskega razvoja institucije notariata in njenem vplivu na urejanje družbenih razmerij v preteklosti ter prikazu sodobnega notariata, kakšnega doživljamo danes.

Razstava je bila po svoji vsebini, obliki in izbrani lokaciji postavljena in MEDIAS RES, saj je bodočim pravnikom in notarjem ponudila možnost, da se v sliki in besedi seznanijo z eno izmed možnosti izbire bodočega poklica.

Ob pripravi razstave se je pokazala možnost sodelovanja dveh, po zunanji in notranji dejavnosti raznolikih ustanov, ki sta pa vendarle našli skupni jezik in najširši javnosti uspešno pokazali to, kar sta načrtovali. Z veseljem je s svojim znanjem ter bogato zakladnico gradiva in eksponatov pristopil k sodelovanju tudi Inštitut za avstrijsko pravno zgodovino Pravne fakultete Univerze Karla in Franza iz Gradca in njegov dekan ter predstojnik, prof. dr. Gernot Kocher.

Razstavo je spremljala sicer drobna, a vsebinsko bogata zložanka obeh avtorjev, Mag. Borut Holcman je pod naslovom NOTARIAT VCERAJ predstavil tradicijo notarskega stanu in pojme v latinskem jeziku,

ki se s svojim pomenom vežejo na njihovo poslanstvo. V svojem razglabljanju o zgodovini notariata ocenjuje obdobje pri nas, ko notariat kot institucija ni obstajal. Mag. Vesna Rijavec pa se je že v naslovu članka ustavila ob vprašanju Notariat nov ali star pravniški poklic? Pri svojem razmišljanju izhaja iz leta 1994, ko je bil v mesecu februarju sprejet Zakon o notariatu. Ne oziraje se na današnji pravni sistem in današnje zakonodajo se vedno znova vrača nazaj, na tradicionalni lik latinskega notarja. Tako kot so veljala natančno določena pravila za notarja nekoč, tudi današnji notar ne more biti le "zapisovalec tujih misli", temveč mora znati prisluhniti ljudem in njihovim problemom.

Razstava ni bila odnevarna samo med stalnimi obiskovalci in poznavalci pravne zgodovine, temveč je pomenila tudi velik izziv za notarje, ki opravljajo ta poklic danes.

Iz njihovih vrst je zrastle ideja, da bi lahko korenine notariata predstavili tudi v širšem prostoru, sicer kot gostujoča, a vsebinsko dopolnjena razstava. Pokrajinski arhiv Maribor je pobudo sprejel in v predlog programa za leto 1996 predvidel postavitev razstave z naslovom Korenine notariata na Slovenskem. Morda bo imela kaj posluha tudi Notarska zbornica Slovenije in omogočila izdajo kataloga, ki si ga ta razstava zagotovo zasluži.

Slavica Tovšak

Po Trenti z arhivskimi dokumenti

V preddverju Pokrajinskega arhiva v Novi Gorici je arhivistka Metka Nusdorfer - Vuksanović maja 1995. leta postavila pregledno razstavo o Trenti. Zanj je namenila 138 dokumentov, ki, z izjemo nekaj eksponatov, izposojenih pri Turističnemu društvu Bovec, izvirajo iz Pokrajinskega arhiva v Novi Gorici. Razstavljeni arhivski dokumenti segajo od 1872. do 1963. leta. Z izrednim občutkom izbrani in v glavnem kronološko postavljeni dokumenti o najznačilnejših, izjemnih ali najbolj vsakdanjih trentarskih zadevah nam pričarajo podobo tega odmaknjenega kotička Slovenije. Ta ima sicer veliko ljubiteljev, a malo takih zagnancev, ki so svoje moči tudi resnično pripravljene nameniti življenju v njej. Nekoč je bilo takih ljudi več. Trenta je bila celo samostojna občina, župnija in imela je šolo. Eksponate do leta 1928 je avtorica našla med gradivom fonda do tedaj delujoče občine. Med njimi najdemo dokument o znanem Antonu Tožbarju, ki ga je ranil medved, o postavitvi samostojne župnije, o razmerah med prvo svetovno vojno v zaledju fronte, o postavitvi meje med Italijo in Kraljevino SHS po vojni, o problemih s pašo koz, ki so siromašile gozdove in pašnike, o revščini, ki je ves čas pestila Trentarje in jih silila v svet s trebihom za kruhom, o postavljanju planinskih koč v trentarskih gorah. Ob-